

KÜMELER

Küme Tanımı, Gösterim Biçimleri, Küme Çeşitleri
Kümelerde İşlemler

➤ KÜMELER

- Birbirinden farklı iyi tanımlanmış nesnelere topluluğuna **küme** denir.
- Kümedeki her bir eleman küme içerisine bir kez yazılır.
- Küme içerisindeki elemanların yer değiştirmesi kümeyi değiştirmez.
- A kümesinin eleman sayısı $s(A)$ ile gösterilir.
- x , A kümesinin elemanı ise $x \in A$ ile gösterilir.
- x , A kümesinin elemanı değil ise $x \notin A$ şeklinde gösterilir.

Örnek 1:

$$A = \{1, 2, 3, 4, \{1, 4\}\}$$

kümesi için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) $s(A) = 5$ B) $1 \in A$ C) $\{2\} \in A$
D) $6 \notin A$ E) $\{4, 5\} \notin A$

$s(A) = 5$, $1 \in A$, $6 \notin A$, $\{4, 5\} \notin A$
ifadeleri doğru $\{2\} \in A$ yanlıştır.

Cevap: C

➤ Kümelerin Gösterimi

1. Liste Yöntemi

Kümeyle ait olan elemanların $\{ \}$ parantezi içerisine birbirinden ayrılmaları için virgül kullanılarak yazılması ile oluşan gösterim türüdür.

Örnek 2:

"MÜKEMMEL"

kelimesinin harflerinin oluşturduğu kümeyi liste yöntemi ile yazınız ve eleman sayısını bulunuz.

Kümenin adı A olsun

Cevap: 5

$A = \{M, Ü, K, E, L\}$ ve $s(A) = 5$ bulunur.

2. Venn Şeması Yöntemi

Kümenin elemanlarının kapalı bir eğri içerisine başlarına nokta konularak yazılması ile oluşan gösterim türüne "Venn Şeması Yöntemi" denir.

Örnek 3:

Altıdan büyük rakamların kümesini Venn şeması ile gösteriniz.

3. Ortak Özellik Yöntemi

Kümenin elemanlarının var olan ortak özellikleri yardımıyla ifade edilmesine "Ortak Özellik Yöntemi" denir.

- $A = \{x | f(x)\}$ biçiminde gösterilir.

Örnek 4:

$$A = \{x \mid 1 < x < 15, x = 2n, n \in \mathbb{N}\}$$

Yukarıda ortak özellik yöntemiyle gösterilen kümeyi liste yöntemi ile yazınız.

$$\text{Cevap: } A = \{2, 4, 6, 8, 10, 12, 14\}$$

$1 < x < 15$ aralığında 2 ile tam bölünebilen doğal sayılardan oluşan kümedir.

$$A = \{2, 4, 6, 8, 10, 12, 14\} \text{ elde edilir.}$$

Örnek 5:

$$B = \{x: x^3 < 72, x \in \mathbb{N}\}$$

olduğuna göre, $s(B)$ kaçtır?

$x^3 < 72$ koşulunu sağlayan doğal sayıların kümesi

Cevap: 5

$$B = \{0, 1, 2, 3, 4\} \text{ olduğundan } s(B) = 5 \text{ bulunur.}$$

Örnek 6:

$$C = \{x \mid |x - 1| < 3, x \in \mathbb{Z}\}$$

kümesinin eleman sayısı kaçtır?

$$|x - 1| < 3 \Rightarrow -3 < x - 1 < 3$$

Cevap: 5

$$\Rightarrow -3 + 1 < x < 3 + 1$$

$$\Rightarrow -2 < x < 4$$

$$C = \{-1, 0, 1, 2, 3\} \text{ olduğundan } s(C) = 5 \text{ bulunur.}$$

Örnek 7:

$$A = \{x: 0 < x < 5, x \in \mathbb{Z}\}$$

$$B = \{y: y = x + 1, x \in A, y \in \mathbb{Z}\}$$

olduğuna göre, B kümesinin elemanlarının toplamı kaçtır?

$$A = \{1, 2, 3, 4\}$$

Cevap: 14

$$y = x + 1 \Rightarrow x = 1 \text{ için } y = 2$$

$$x = 2 \text{ için } y = 3$$

$$x = 3 \text{ için } y = 4$$

$$x = 4 \text{ için } y = 5 \text{ olur.}$$

$$B = \{2, 3, 4, 5\}$$

$$2 + 3 + 4 + 5 = 14 \text{ bulunur.}$$

$$A = \{x: 12 \leq x < 312, x = 6n, n \in \mathbb{Z}\}$$

olduğuna göre, $s(A)$ kaçtır?

► Küme Çeşitleri**1. Boş Küme**

Hiçbir elemanı olmayan kümeye **boş küme** denir. $\{\}$ veya $\emptyset$ biçiminde gösterilir.

Örnek 8:

$$A = \{x: x^2 < 0, x \in \mathbb{Z}\}$$

kümesini liste yöntemini kullanarak yazınız.

$$\text{Cevap: } A = \{\}$$

Karesi sıfırdan küçük olan herhangi bir tam sayı olmadığından küme boş kümedir. $A = \{\}$

2. Sonlu ve Sonsuz Küme

Eleman sayısı sonlu olan kümelere **sonlu küme**, eleman sayısı sonlu olmayan (sonsuz olan) kümelere **sonsuz küme** denir.

Örnek 9:

$$\text{I. } A = \{x: x > 3, x \in \mathbb{Z}\}$$

$$\text{II. } B = \{x: 1 < x < 10, x \in \mathbb{N}\}$$

$$\text{III. } C = \{1, 3, 5, 7, 9 \dots\}$$

Yukarıda verilen kümelerin hangileri sonlu kümedir?

$$A = \{4, 5, 6, 7 \dots\}$$

Cevap: A ve C

$$B = \{2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$$

$$C = \{1, 3, 5, 7, 9 \dots\}$$

A ve C kümelerinin eleman sayıları sonlu olmadığından sonsuz kümeler, B nin eleman sayısı sonlu olduğundan sonlu kümedir.

3. Eşit Küme

Elemanları aynı olan kümelere **eşit küme** denir. A ve B kümeleri eşit olduğunda $A = B$ biçiminde gösterilir.

$$\begin{array}{r} \overbrace{1 \dots 12 \dots 312}^{51} \\ \underbrace{}_1 \\ \hline 311 \overline{) 6} \\ - 306 \overline{) 51} \\ \hline 5 \end{array} \quad \begin{array}{r} 11 \overline{) 6} \\ - 6 \overline{) 1} \\ \hline 5 \end{array} \quad s(B) = 51 - 1 = 50$$

Örnek 10:

$$A = \{x \mid x > 0, x \in \mathbb{Z}\}$$

kümesi aşağıdaki sayı kümelerinden hangisine eşittir?

- A) $\mathbb{Z}$ B) $\mathbb{N}$ C) $\mathbb{N}^+$ D) $\mathbb{R}$ E) $\mathbb{Z}^-$

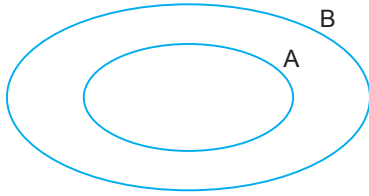
Cevap: C

$$A = \{1, 2, 3, 4, \dots\}$$

kümesi ile $\mathbb{N}^+ = \{1, 2, 3, 4, \dots\}$ kümesinin bütün elemanları aynı olduğundan eşit kümelerdir.

4. Alt Küme

A ve B gibi iki kümeden A kümesinin bütün elemanları B kümesinin de elemanları ise **A kümesi B kümesinin alt kümesidir** denir ve $A \subset B$ veya $A \subseteq B$ şeklinde gösterilir. Aynı durum için **B kümesi A kümesini kapsar** denir ve $B \supset A$ veya $B \supseteq A$ şeklinde gösterilir.

Örnek 11:

$$A = \{a, b, c\}$$

kümesinin bütün alt kümelerini yazınız.

$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{b, c\}, \{a, b, c\}$

Örnek 12:

$$A = \{a, b, \{a, b\}, c, \{a, b, c\}\}$$

kümesi için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) $a \in A$ B) $\{a, b\} \in A$ C) $\{a\} \subset A$
D) $b \subset A$ E) $A \supseteq \{c\}$

Cevap: D

Bir eleman herhangi bir kümenin alt kümesi olamaz. Yani $b \subset A$ ifadesi yanlıştır. Doğru ifade $\{b\} \subset A$ olmalıdır.

Not

n elemanlı bir kümenin alt küme sayısı 2^n dir.

Örnek 13:

$$A = \{1, 2, a, b, c\}$$

kümesinin

a) Alt küme sayısı kaçtır?

a) Alt küme sayısı $= 2^{s(A)} = 2^5 = 32$ dir.

b) Alt kümelerinin kaç tanesinde "1" eleman olarak bulunur?

b) 1 elemanı oluşacak alt kümelerde bulunmak zorunda olduğundan "1" elemanı yok sayılmalıdır.

$$2^5 - 1 = 2^4 = 16 \text{ bulunur.}$$

c) Alt kümelerinin kaç tanesinde "a" eleman olarak bulunmaz?

c) a elemanı oluşacak alt kümelerde bulunmayacağından geriye kalan elemanlar kullanılarak

$$2^5 - 1 = 2^4 = 16 \text{ bulunur.}$$

d) Alt kümelerinin kaçında "a" eleman olarak bulunur ancak "2" eleman olarak bulunmaz?

d) oluşacak alt kümelerin içerisinde a bulunur 2 bulunmaz ise a ve 2 dışındaki elemanlar kullanılarak

$$2^5 - 2 = 2^3 = 8 \text{ bulunur.}$$

e) Alt kümelerinin kaçında "b" ve "c" birlikte bulunur?

e) A kümesinin b ve c dışında 3 elemanı vardır. Bu üç elemanla $2^3 = 8$ tane alt küme yazılır.

Cevap: 32, 16, 16, 8, 8

Not

► **n elemanlı bir kümenin r elemanlı alt küme sayısı**

$$\binom{n}{r} = C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)! \cdot r!}$$

kadardır.

► $\binom{n}{n} = 1$, $\binom{n}{0} = 1$, $\binom{n}{1} = n$, $\binom{n}{n-1} = n$

► **n elemanlı bir kümenin tüm alt kümelerinin sayısı**

$$\binom{n}{0} + \binom{n}{1} + \binom{n}{2} + \dots + \binom{n}{n} = 2^n \text{ dir.}$$

Örnek 14:

$$A = \{1, 2, a, 3, 5, 7\}$$

kümesinin

a) **2 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?**

$$a) \binom{6}{2} = \frac{6!}{(6-2)! \cdot 2!} = \frac{6 \cdot 5}{2 \cdot 1} = 15$$

b) **en az 5 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?**

$$b) \binom{6}{5} + \binom{6}{6} = 6 + 1 = 7$$

c) **en çok 2 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?**

$$c) \binom{6}{0} + \binom{6}{1} + \binom{6}{2} = 1 + 6 + \frac{6 \cdot 5}{2 \cdot 1} = 1 + 6 + 15 = 22$$

d) **4 elemanlı alt kümelerinin kaçında "3" eleman olarak bulunur?**

d) "3" elemanı kümede 1 yer kaplayacağından kalan 5 elemanın 3 ü seçilir.

$$\binom{5}{3} = \frac{5 \cdot 4 \cdot 3}{3!} = 10$$

e) **3 elemanlı alt kümelerinin kaçında "3" ve "a" bulunmaz?**

e) "3" ve "a" bulunmayacağından kalan 4 elemanın 3 ü seçilir.

$$\binom{4}{3} = \frac{4 \cdot 3 \cdot 2}{3!} = 4$$

Cevap: 15, 7, 22, 10, 4

$$\{1, 2, 3\} \subset A \subset \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

koşulunu sağlayan kaç farklı A kümesi yazılabilir?

Örnek 15:

"Çözüm"

kelimesinin harfleri ile oluşturulan bir kümenin

a) **Alt kümelerinin kaçında z veya m bulunur?**

(Tüm alt küme sayısı) – (z ve m'nin bulunmadığı alt küme sayısı)

$$a) 2^5 - 2^3 = 32 - 8 = 24$$

b) **3 elemanlı alt kümelerinin kaçında z veya m bulunur?**

$$b) \binom{5}{3} - \binom{3}{3} = \frac{5 \cdot 4 \cdot 3}{3 \cdot 2 \cdot 1} - \frac{3 \cdot 2 \cdot 1}{3 \cdot 2 \cdot 1} = 10 - 1 = 9$$

Cevap: 24, 9

Not

$$\binom{n}{r} = \binom{n}{m}$$

ise $r = m$ veya $n = r + m$ dir.

Örnek 16:

4 elemanlı alt küme sayısı 7 elemanlı alt kümesine eşit olan bir kümenin en az 2 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

Cevap: 2036

$$\binom{n}{4} = \binom{n}{7} \Rightarrow n = 4 + 7 = 11$$

$$\binom{11}{0} + \binom{11}{1} + \binom{11}{2} + \binom{11}{3} + \dots + \binom{11}{11} = 2^{11}$$

$$1 + 11 + \binom{11}{2} + \binom{11}{3} + \dots + \binom{11}{11} = 2^{11}$$

$$\binom{11}{2} + \binom{11}{3} + \dots + \binom{11}{11} = 2^{11} - 12 = 2036$$

A kümesi içerisinde {1, 2, 3} elemanları olmak zorunda olduğundan {4, 5, 6, 7} kümesinin alt küme sayısı olan $2^4 = 16$ tane A kümesi yazılabilir.

1. $A = \{x: -2 \leq x < 4 \text{ ve } x \text{ tam sayı}\}$
olduğuna göre, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) $0 \in A$ B) $s(A) = 6$ C) $-2 \in A$
D) $4 \notin A$ E) $-3 \in A$

$A = \{-2, -1, 0, 1, 2, 3\}$ olduğundan $-3 \in A$ yanlıştır.

2. $A = \{x: 4 < 2x < 12, x \in \mathbb{N}\}$
olduğuna göre, $s(A)$ kaçtır?
- A) 2   B) 3   C) 4   D) 5   E) 6

$$4 < 2x < 12 \Rightarrow \frac{4}{2} < x < \frac{12}{2} \Rightarrow 2 < x < 6$$

$$A = \{3, 4, 5\}$$

$$s(A) = 3$$

3. $A = \{x: x \cdot y = 12, x \in \mathbb{N} \text{ ve } y \in \mathbb{N}\}$
kümesinin liste biçiminde yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) $\{3, 4, 6\}$ B) $\{1, 2, 3\}$ C) $\{1, 2, 3, 4\}$
D) $\{2, 3, 4, 6, 12\}$ E) $\{1, 2, 3, 4, 6, 12\}$

$x \in \mathbb{N}, y \in \mathbb{N}$ ve $x \cdot y = 12$ koşulunu sağlayan (x, y) sıralı ikilileri $(1, 12), (2, 6), (3, 4), (4, 3), (6, 2), (12, 1)$ olduğundan $A = \{1, 2, 3, 4, 6, 12\}$ dir.

4. $A = \{x: 1 < x < 115 \text{ ve } x = 10n, n \in \mathbb{Z}\}$
kümesinin eleman sayısı kaçtır?
- A) 8   B) 9   C) 10   D) 11   E) 12

$$A = \{10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110\}$$

$$s(A) = 11 \text{ bulunur.}$$

Ya da $115 \begin{array}{l} | 10 \\ | 11 \end{array}$ olduğundan 1 ile 115 arasında 11 tane 10 sayısının katı

vardır.

5. $A = \{x: 2x + y = 10, x \in \mathbb{N}, y \in \mathbb{N}\}$
olduğuna göre, A kümesinin alt küme sayısı kaçtır?
- A) 128   B) 64   C) 32   D) 16   E) 8

$A = \{0, 1, 2, 3, 4, 5\}$ olduğundan alt küme sayısı $2^6 = 64$ tür.

6. Aşağıdakilerden hangisi sonsuz kümedir?

- A) $\{13532 \text{ sayısının rakamları}\}$
B) $\{\text{Yılın E ile başlayan ayları}\}$
C) $\{x: 1 < x < 10, x \in \mathbb{R}\}$
D) $\{x: x < 7, x \in \mathbb{N}\}$
E) $\{x: x = 2n, n \text{ bir rakam}\}$

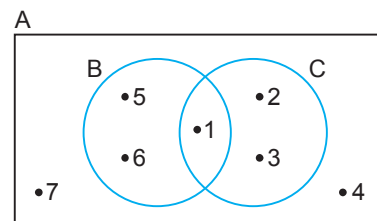
$1 < x < 10$ aralığında sonsuz sayıda reel sayı olduğundan C seçeneğindeki küme sonsuz kümedir.

7. $A = \{\text{ö, z, g, ü, r}\}$
kümesinin alt kümelerinden biri aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) $\{\text{ö, z}\}$ B) $\{z\}$ C) $\{\}$
D) $\{g, ü, r\}$ E) $\{k, ü, r\}$

$k \notin A$ olduğundan $\{k, ü, r\} \not\subset A$ dir.

- 8.

Yukarıdaki şemada verilenlere göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) $s(A) = 7$ B) $s(B) = 3$ C) $s(C) = 3$
D) $5 \in A$ E) $1 \notin B$

Şemaya göre $1 \in B$ dir. $1 \notin B$ yanlıştır.

9. A kümesinin kendisi hariç 255 tane alt kümesi olduğuna göre, $s(A)$ kaçtır?

A) 6 B) 7 C) 8 D) 9 E) 10

$$\begin{aligned} s(A) = n \text{ olsun } 2^n - 1 &= 255 \\ 2^n &= 256 \\ n &= 8 \text{ dir.} \end{aligned}$$

10. 10 elemanlı bir kümenin 3 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

A) 144 B) 120 C) 100 D) 96 E) 72

$$\binom{10}{3} = \frac{10 \cdot 9 \cdot 8}{3 \cdot 2 \cdot 1} = 120$$

11. A ve B eşit kümelerdir.

A kümesinin alt küme sayısı 32 olduğuna göre, B kümesinin 2 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

A) 28 B) 21 C) 20 D) 15 E) 10

$$\begin{aligned} A = B \text{ ise } s(A) = s(B) &= n \text{ dir.} \\ 2^n = 32 \text{ ise } n = 5 \text{ olur. } \binom{5}{2} &= \frac{5 \cdot 4}{2 \cdot 1} = 10 \end{aligned}$$

12. $A = \{k, a, l, e, m\}$

kümesinin alt kümelerinin kaç tanesinde "k" eleman olarak bulunur "a" eleman olarak bulunmaz?

A) 4 B) 8 C) 16 D) 24 E) 32

k ve a dışında kalan 3 eleman ile $2^3 = 8$ tane alt küme oluşturulur.

13. $A = \{1, 2, 3, a, b, c\}$
 $B = \{2, a, n, 5, 1, 7\}$

kümelerinin alt kümelerinin kaç tanesi eşit kümelerdir?

A) 64 B) 32 C) 16 D) 8 E) 4

Ortak eleman olan $\{1, 2, a\}$ nin oluşturduğu $2^3 = 8$ tane küme eşit kümedir.

14. $A = \{x: 1 < x^2 < 27, x \in \mathbb{Z}\}$

kümesinin 3 elemanlı alt kümelerinin kaç tanesinde "3" eleman olarak bulunmaz?

A) 15 B) 21 C) 28 D) 35 E) 42

$A = \{-5, -4, -3, -2, 2, 3, 4, 5\}$
3 eleman olarak bulunmayacağından kalan 7 elemanın 3 ü seçilir.

$$\binom{7}{3} = \frac{7 \cdot 6 \cdot 5}{3 \cdot 2 \cdot 1} = 35$$

15. Bir A kümesinin 3 elemanlı alt küme sayısı 2 elemanlı alt küme sayısına eşittir.

Buna göre, A kümesinin en çok 1 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

$$s(A) = n \text{ olsun } \binom{n}{3} = \binom{n}{2} \text{ ise } n = 3 + 2 = 5 \text{ tir.}$$

$$\binom{5}{0} + \binom{5}{1} = 5 + 1 = 6$$

16. Alfabemizin sesli harfleri kullanılarak oluşturulan A kümesinin en az 6 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

A) 37 B) 38 C) 39 D) 40 E) 41

$A = \{a, e, i, u, ü, o, ö\}$

$$\begin{aligned} \binom{8}{6} + \binom{8}{7} + \binom{8}{8} &= \binom{8}{2} + \binom{8}{1} + \binom{8}{0} \\ &= 28 + 8 + 1 \\ &= 37 \text{ bulunur.} \end{aligned}$$

1. $A = \{1, 3, 5, 7, 10\}$
 $B = \{5, 7\}$
 $C = \{5, 3, 7, 10, 1\}$

kümeleri için,

I. $B \subseteq A$

II. $A = C$

III. $A \supset C$

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

$B \subseteq A, A = C$ ve $A \supset C$ dir.

2. n bir tam sayı olmak üzere

$$A = \{x: 3 < x < n, x = 4m, m \in \mathbb{Z}\}$$

kümesinin eleman sayısı 6 olduğuna göre, n en fazla kaçtır?

- A) 25   B) 26   C) 27   D) 28   E) 30

$s(A) = 5$ ise $A = \{4, 8, 12, 16, 20, 24\}$ dir. Kümenin en büyük elemanı 24 olduğunda n en fazla 28 olur.

3. n elemanlı bir kümenin alt küme sayısı 2^{3n-12} dir.

Bu kümenin 2 elemanlı alt küme sayısı kaçtır?

- A) 8   B) 10   C) 15   D) 18   E) 21

$$2^n = 2^{3n-12} \Rightarrow 3n - 12 = n \Rightarrow n = 6 \text{ dir.}$$

$$\binom{6}{2} = \frac{6 \cdot 5}{2 \cdot 1} = 15$$

4. Bir kümenin eleman sayısı 3 artırılınca alt küme sayısı 112 artıyor.

Buna göre, bu kümenin ilk durumdaki eleman sayısı kaçtır?

- A) 2   B) 3   C) 4   D) 5   E) 6

$$2^{n+3} - 2^n = 112 \Rightarrow 2^n(2^3 - 1) = 112$$

$$\Rightarrow 2^n = 16$$

$$\Rightarrow n = 4$$

5. $A = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$

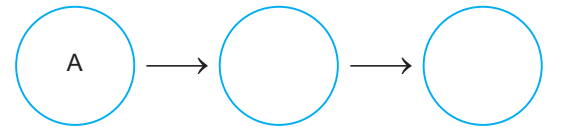
kümesinin alt kümelerinin kaç tanesinde sadece tek sayılar bulunur?

- A) 64   B) 48   C) 32   D) 16   E) 15

$\{1, 3, 5, 7\}$ elemanları ile $2^4 = 16$ tane küme oluşur.

Boş kümede tek sayı bulunmayacağından $16 - 1 = 15$ olur.

6. Çember ve oklar ile oluşturulan şemanın kuralları aşağıda verilmiştir.

Yukarıdaki şekilde birinci çember içerisine bir A kümesinin elemanları yazılıyor.

Bir önceki çemberde bulunan kümenin alt kümeleri ok ile gösterilen çember içerisine küme biçiminde yazılıyor. Bu işlem son çembere kadar devam ediyor.

Buna göre $A = \{1, 2, 3\}$ kümesi için son çember içeriğinde bulunan kümenin elemanlarının sayısı kaçtır?

- A) 64   B) 128   C) 256   D) 512   E) 1024

2. çemberin eleman sayısı $2^3 = 8$

3. çemberin eleman sayısı $2^8 = 256$ olur.

7. n elemanlı bir kümenin 2 elemanlı alt küme sayısı 36 olduğuna göre n kaçtır?

- A) 7   B) 8   C) 9   D) 10   E) 11

$$\binom{n}{2} = 36 \Rightarrow \frac{n(n-1)}{2} = 36 \Rightarrow n(n-1) = 72$$

$$n(n-1) = 9 \cdot 8$$

$$n = 9$$

8. $A = \{-1, 0, 1, 2, 3, 4\}$

kümesinin üç elemanlı alt kümelerinin tüm elemanlarının toplamı kaçtır?

- A) 90   B) 84   C) 80   D) 72   E) 64

İçerisinde -1 bulunan üç elemanlı alt küme sayısı $\binom{5}{2} = \frac{5 \cdot 4}{2 \cdot 1} = 10$ dur.

Yani her bir elemandan kümeler içerisinde 10 ar tane vardır.

$$(-1 + 0 + 1 + 2 + 3 + 4) \cdot 10 = 90$$

9. $A = \{1, 3, 4, 5, 6, 7\}$

kümesinin alt kümelerinin kaç tanesi $\{3, 4\}$ kümesini kapsar?

- A) 4   B) 8   C) 16   D) 32   E) 64

$\{3, 4\} \subset B \subset A$ koşulunu sağlayan B kümeleri $2^4 = 16$ tane dir.

10. $A = \{m, n, p, r, s, t\}$

kümesinin 3 elemanlı alt kümelerinin kaç tanesinde "m" ya da "n" eleman olarak bulunur?

- A) 12   B) 15   C) 16   D) 18   E) 21

İçinde sadece m bulunanlar $\binom{4}{2} = 6$

İçinde sadece n bulunanlar $\binom{4}{2} = 6$

"m" ya da "n" bulunanlar $6 + 6 = 12$ dir.

11. $A = \{1, 2, a, b, c, d\}$

kümesinin alt kümelerinin kaç tanesinin eleman sayısı tek sayıdır?

- A) 28   B) 30   C) 32   D) 36   E) 48

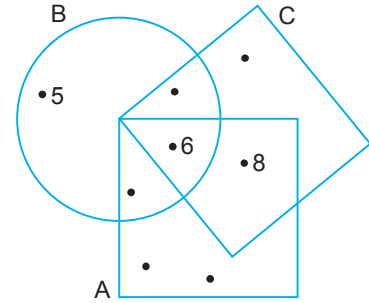
$$\binom{6}{1} + \binom{6}{3} + \binom{6}{5} = 6 + \frac{6 \cdot 5 \cdot 4}{3 \cdot 2 \cdot 1} + \binom{6}{1}$$

$$= 6 + 20 + 6$$

$$= 32$$

12. Aşağıdaki A, B ve C kümelerinin elemanları

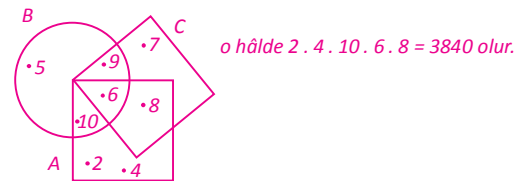
$\{2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$ kümesinin elemanlarından oluşmaktadır.

5, 6 ve 8 sayıları kümelere yerleştirilmiştir. Bu kümelerin her birinin elemanlarının toplamı 30 dur.

Şekildeki her bir nokta o bölgede bulunan eleman sayısını gösterdiğine göre A kümesinin elemanları çarpımı kaçtır?

- A) 3400   B) 3540   C) 3600   D) 3800   E) 3840

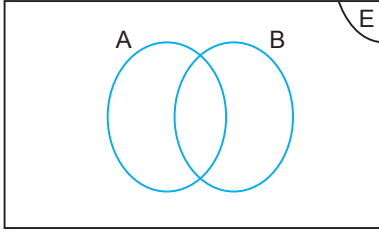

o hâlde $2 \cdot 4 \cdot 10 \cdot 6 \cdot 8 = 3840$ olur.

➤ EVRENSEL KÜME

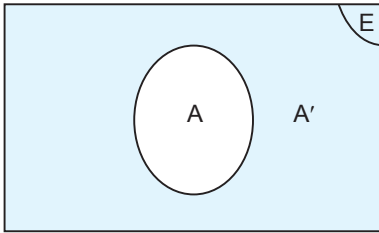
Üzerinde işlem yapılan tüm kümeleri kapsayan en dar küme-ye **evrensel küme** denir. Evrensel küme genellikle "E" harfi ile gösterilir.

$$A \subset E \text{ ve } B \subset E$$

➤ Bir Kümenin Tümlenyeni

A evrensel kümenin bir alt kümesi olmak üzere evrensel küme-ye ait fakat A kümesine ait olmayan elemanların kümesine **A'nın tümlenyeni** denir. A'nın tümlenyeni $\bar{A}$ veya A' ile gösterilir.

$$A' = \{x \mid x \notin A \text{ ve } x \in E\}$$

Örnek 17:

E evrensel küme olmak üzere

$$E = \{x: 2 < x < 10, x \in \mathbb{N}\}$$

$$A = \{4, 7, 9\}$$

olduğuna göre, A' kümesini liste yöntemini kullanarak oluşturunuz.

$$E = \{3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$$

$$A' = \{3, 5, 6, 8\} \text{ olur.}$$

$$\text{Cevap: } A' = \{3, 5, 6, 8\}$$

Not

A kümesi E evrensel kümesinin alt kümesi ise

$$s(A) + s(A') = s(E) \text{ dir.}$$

Örnek 18:

A ve B aynı evrensel kümenin alt kümeleridir.

$$s(A) + s(B') = 37$$

$$s(A') + s(B) = 23$$

olduğuna göre evrensel kümenin eleman sayısı kaçtır?

$$\begin{array}{r} s(A) + s(B') = 37 \\ + \quad s(A') + s(B) = 23 \\ \hline s(A) + s(A') + s(B) + s(B') = 60 \\ s(E) + s(E) = 60 \\ s(E) = 30 \text{ olur.} \end{array}$$

Cevap: 30

Örnek 19:

- I. Bir kümenin tümlenyenin tümlenyeni kendisidir.
- II. Boş kümenin tümlenyeni evrensel kümedir.
- III. Evrensel kümenin tümlenyeni boş kümedir.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

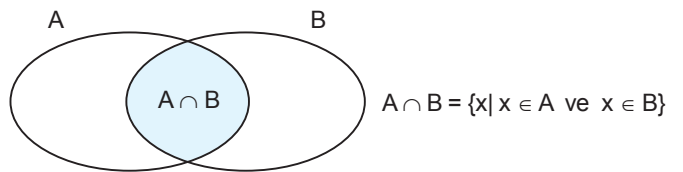
Cevap: I, II, III

$(A')' = A$, $E' = \emptyset$, $\emptyset' = E$ olduğundan hepsi doğrudur.

➤ Kümelerde İşlemler

1. Kümelerin Kesişimi

A ve B kümelerinin ortak elemanlarının oluşturduğu küme-ye **kesişim kümesi** denir. $A \cap B$ şeklinde gösterilir.

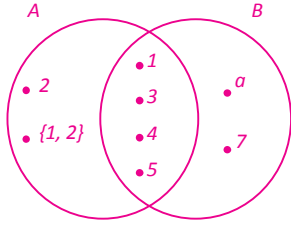
$$A \cap B = \{x \mid x \in A \text{ ve } x \in B\}$$

Örnek 20:

$$A = \{1, 2, 3, \{1, 2\}, 4, 5\}$$

$$B = \{1, 3, a, 4, 5, 7\}$$

olduğuna göre, $A \cap B$ kümesini venn şeması kullanarak bulunuz.

Örnek 21:

$$A = \{x: 1 < x < 20, x \text{ tek tam sayı}\}$$

$$B = \{x: x < 10, x \in \mathbb{N}\}$$

kümeleri için $A \cap B$ kümesinin eleman sayısı kaçtır?

$$A = \{3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19\}$$

Cevap: 4

$$B = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$$

$$A \cap B = \{3, 5, 7, 9\}$$

$$s(A \cap B) = 4$$

Örnek 22:

$$A = [3, 10)$$

$$B = [4, 12]$$

olduğuna göre, $A \cap B$ kümesini bulunuz.

$$A \cap B = [4, 10) \text{ olur.}$$

$$A = \{x : x \text{ asal sayı}\}$$

$$B = \{y : y = 2^a \cdot 3^b \cdot 5^c \cdot 7^d, a, b, c, d \in \mathbb{N}\}$$

olduğuna göre $A \cap B$ kümesinin alt küme sayısı kaçtır?

Örnek 23:

$$A = \{x: 2 < x < 100, x = 3k, k \in \mathbb{Z}\}$$

$$B = \{y: 5 < y < 120, y = 2m, m \in \mathbb{Z}\}$$

olduğuna göre, $A \cap B$ kümesinin alt küme sayısı kaçtır?

$$A \cap B = \{x: 5 < x < 100, x = 6n, n \in \mathbb{Z}\}$$

Cevap: 2^{16}

$$\begin{array}{r} 0 \\ 1 \dots\dots\dots 5 \dots\dots\dots 100 \\ \hline 16 \end{array} \quad \begin{array}{r} 100 \overline{) 6} \\ \underline{96} \\ 16 \end{array} \Rightarrow s(A \cap B) = 16$$

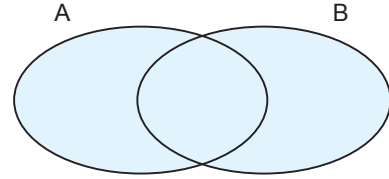
Alt küme sayısı 2^{16} dir.

Not

Kesişimleri boş küme olan kümelere ayrık kümeler denir.

2. Kümelerin Birleşimi

A ve B kümelerinin ortak olan veya ortak olmayan elemanlarının oluşturduğu kümeye **birleşim kümesi** denir. $A \cup B$ şeklinde gösterilir.

$$A \cup B = \{x | x \in A \text{ veya } x \in B\}$$

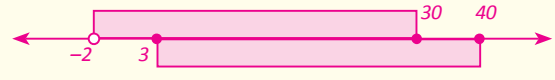
Örnek 24:

Aşağıda verilen kümelerin birleşim kümelerini bulunuz.

a) $A = \{3, 4, 5, a\}$ ve $B = \{1, 3, b\}$

$$A \cup B = \{1, 3, 4, 5, a, b\}$$

b) $C = (-2, 30]$ ve $D = [3, 40]$

$$A \cup B = (-2, 40]$$

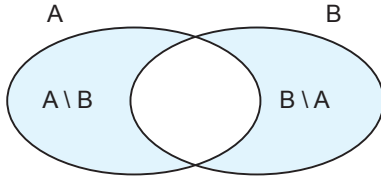
Cevap: $A \cup B = \{1, 3, 4, 5, a, b\}$, $A \cup B = (-2, 40]$

a	b	c	d	y	$A \cap B$
0	0	0	1	7	7
0	0	1	0	5	5
0	1	0	0	3	3
1	0	0	0	2	2

$$2^4 = 16$$

3. İki Kümenin Farkı

A ve B iki küme olmak üzere A kümesinde olup B kümesinde olmayan elemanların kümesine **A fark B kümesi** denir. $A \setminus B$ veya $A - B$ şeklinde gösterilir.

$$A \setminus B = \{x: x \in A \text{ ve } x \notin B\}$$

$$B \setminus A = \{x: x \in B \text{ ve } x \notin A\}$$

Örnek 25:

$$A = \{1, 2, \{1, 2\}, 3, \{2, 3\}, 4\}$$

$$B = \{\{1, 2\}, \{2, 3\}, 5, 6\}$$

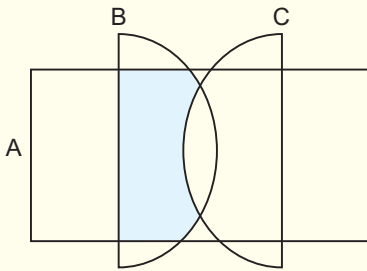
olduğuna göre, $A - B$ ve $B - A$ kümelerini liste yöntemi kullanarak yazınız.

$$A - B = \{1, 2, 3, 4\}$$

$$B - A = \{5, 6\}$$

Cevap: $\{1, 2, 3, 4\}, \{5, 6\}$

Örnek 26:

Yukarıda verilen A, B ve C kümelerinin şemalarına göre taralı alanı belirten ifadeyi bulunuz.

$$(A \cap B) - C$$

Cevap: $(A \cap B) - C$

Örnek 27:

Herhangi A ve B kümeleri için

$$(A \cup B) - (A \cap B)$$

fark kümesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) $A \cap (A - B)$

B) $A \cup (A - B)$

C) $(A - B) \cup (B - A)$

D) $(A - B) \cap (B - A)$

E) $(A \cup B) - (A - B)$

$$(A \cup B) - (A \cap B) = (A - B) \cup (B - A)$$

Cevap: C

► Kümelerde İşlemlerin Özellikleri

1. Değişme Özelliği

► $A \cup B = B \cup A$

► $A \cap B = B \cap A$

2. Tek Kuvvet Özelliği

► $A \cup A = A$

► $A \cap A = A$

3. Dağılma Özelliği

► $A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C)$

► $A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C)$

4. $s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B)$

5. $A - B = A \cap B'$

6. $A \cup A' = E, A \cap A' = \emptyset$

7. De Morgan Kuralı

► $(A \cap B)' = A' \cup B'$

► $(A \cup B)' = A' \cap B'$

Örnek 28:

Boş kümeden farklı A ve B kümeleri için

$$3s(A - B) = 6s(A \cap B) = s(A \cup B)$$

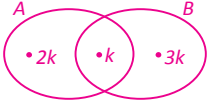
olduğuna göre, $s(B - A)$ aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 7   B) 8   C) 10   D) 12   E) 14

Cevap: D

$$3s(A - B) = 6s(A \cap B) = s(A \cup B) = 6k \text{ olsun}$$

$$s(A - B) = 2k, s(A \cap B) = k, s(A \cup B) = 6k$$

$$s(B - A) = 3k \text{ olduğundan } s(B - A) = 12 \text{ olur.}$$

Örnek 29:

$$A \cap B = \{1, 2, 3, 4, 5\}$$

$$A \cap C = \{3, 4, 5, 6, 7\}$$

olduğuna göre, $A \cap (B \cup C)$ kümesinin eleman sayısı kaçtır?

Cevap: 7

$$A \cap (B \cup C) = (A \cap B) \cup (A \cap C) \\ = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

$$s(A \cap (B \cup C)) = 7$$

Örnek 30:

$$A \cup B = \{1, 2, a, b, c\}$$

$$A \cup C = \{0, 1, 2, 3, a\}$$

olduğuna göre, $A \cup (B \cap C)$ kümesinin alt küme sayısı kaçtır?

Cevap: 8

$$A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap (A \cup C) \\ = \{1, 2, a\}$$

$$\text{alt küme sayısı } 2^3 = 8 \text{ dir.}$$

Örnek 31:

A ve B birer küme olmak üzere

$$s(A) = 13$$

$$s(B) = 17$$

A $\cap$ B kümesinin alt küme sayısı 8 olduğuna göre, $s(A \cup B)$ kaçtır?

Cevap: 27

$$2^{s(A \cap B)} = 8 \Rightarrow s(A \cap B) = 3$$

$$s(A \cup B) = s(A) + s(B) - s(A \cap B)$$

$$s(A \cup B) = 13 + 17 - 3$$

$$s(A \cup B) = 27$$

Örnek 32:

$$s(A - B) = 10$$

$$s(B - A) = 15$$

$$s(A \cup B) = 30$$

olduğuna göre, $s(A - B')$ kaçtır?

Cevap: 5

$$s(A \cup B) = s(A - B) + s(B - A) + s(A \cap B)$$

$$30 = 10 + 15 + s(A \cap B)$$

$$s(A \cap B) = 5$$

Örnek 33:

A ve B, E evrensel kümesinin alt kümeleridir.

$$s(A) = 20$$

$$s(A' \cup B') = 24$$

$$s(E) = 30$$

olduğuna göre, $s(A - B)$ kaçtır?

Cevap: 14

$$A' \cup B' = (A \cap B)'$$

$$s(A \cap B) + s((A \cap B)') = s(E)$$

$$s(A \cap B) + 24 = 30 \Rightarrow s(A \cap B) = 6$$

$$s(A - B) = s(A) - s(A \cap B)$$

$$= 20 - 6 = 14$$

Örnek 34:

A ve B, E evrensel kümesinin alt kümeleridir.

$$s(A \cap B') = 7$$

$$s(E) = 20$$

$$s(A' \cap B') = 3$$

olduğuna göre, $s(B)$ kaçtır?

Cevap: 10

$$s(A \cap B') = s(A \setminus B) = 7$$

$$s(A \cup B) + s((A \cup B)') = s(E)$$

$$s(A \cup B) + 17 = 20 \Rightarrow s(A \cup B) = 17$$

